

הבינלאומי

תמצית דוחות כספיים
ליום 31 במרס

2019

תוכן העניינים

דוח הדירקטוריון וההנהלה	
5	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
10	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
30	סקירת הסיכונים
51	מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
52	הצהרת המנכ"ל
53	הצהרת החשבונאי הראשי
54	דוחות כספיים
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח	
132	ממשל תאגידי
135	פרטים נוספים
147	נספח

רשימת לוחות - דוח הדירקטוריון והנהלה

8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	1
12	תמצית דוח רווח והפסד	2
12	רווחיות בניטרול רכיבים מסוימים	3
13	הרכב הרווח המימוני, נטו	4
13	ניתוח סך הרווח המימוני, נטו	5
13	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית	6
14	פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי	7
14	התפלגות ההכנסות מעמלות	8
15	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	9
16	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	10
16	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	11
16	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	12
17	אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	13
17	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	14
18	החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה	15
18	הרכב תיק ניירות הערך	16
19	התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים	17
19	פירוט המקורות לציטוטי המחרים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	18
19	פירוט אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות	19
20	פירוט אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי לפי ענפי משק	20
20	ניתוח רגישות השפעת שינויים בשיעורי הרבית על תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא	21
21	התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	22
21	פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	23
23	הון והלימות ההון	24
23	יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברות בת משמעותיות	25
24	פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2016	26
25	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	27
25	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	28
26	יתרות מאזניות ממוצעות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	29
27	נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - פעילות בישראל	30
28	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל	31
33	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	32
35	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	33
38	חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים	34
39	חשיפות עיקריות למדינות זרות	35
41	נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדיוור בבנק לפי מגזרי הצמדה	36
42	התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל	37
45	נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל	38
47	תיאור רגישות הון הקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הרבית	39
47	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים	40
48	תיאור חשיפת ההון הפנוי, ברמת הקבוצה	41
49	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים	42
49	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד	43
49	ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים	44
50	סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות	45

דוח הדירקטוריון וההנהלה

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	תיאור פעילות קבוצת הבנק
8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
9	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
9	יעדים ואסטרטגיה

דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרס 2019

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 28 במאי 2019, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים, הבלתי מבוקרים, של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") וחברות מוחזקות שלו (להלן - "קבוצת הבנק"), ליום 31 במרס 2019.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תאור פעילות קבוצת הבנק

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטויין בהכנסות רבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק וניהול סיכוני שוק ונדילות.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון.
- שירותי נאמנות לפרטיים ומוסדיים באמצעות החברה לנאמנות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסינפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית מספקת באמצעות הסינפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סינפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון וסינפי אוצר החייל (אשר מוזג עם ולתוך הבנק ביום 1 בינואר 2019 - ראה להלן), המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"י, סינפי פאג"י מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים.

בנוסף לבנק, כוללת כיום הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

ביום 20 בספטמבר 2018, נחתם הסכם מיזוג בין הבנק לבין אוצר החייל, לפיו אוצר החייל יתמזג עם ולתוך הבנק באופן בו הנכסים וההתחייבויות של אוצר החייל, כפי שהיו במועד המיזוג, יועברו לבנק ללא תמורה, ואוצר החייל יחוסל, ללא פירוק, ורשם החברות ימחק אותו מרישומיו. ביום 1 בינואר 2019, הושלם המיזוג, כאמור לעיל, לאחר שהתקיימו כל התנאים המתלים שנקבעו בהסכם המיזוג. אוצר החייל כמותג עצמאי, לרבות הפעילות והצביון של סינפיו, נשמר גם לאחר מיזוגו המשפטי לתוך הבנק ובכלל זה נשמרת המומחיות של אוצר החייל בתחום הקמעונאי ובמתן שירותים לאוכלוסיית מערכת הביטחון.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "היה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון דלהלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		יחסים פיננסיים עיקריים
	2018	2019	
		באחוזים	
	9.3%	7.2%	9.3%
	0.5%	0.4%	0.5%
	10.51%	10.05%	10.53%
	5.76%	5.56%	5.71%
	122%	120%	132%
	3.1%	3.0%	3.0%
	68.4%	74.8%	67.2%
			מדדי ביצוע
			תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
			תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
			יחס הון עצמי רובד 1
			יחס המינוף
			יחס כיסוי הנזילות
			יחס סך ההכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
			יחס יעילות
			מדדי איכות אשראי עיקריים
	1.02%	1.02%	1.02%
	0.83%	0.91%	0.92%
	186%	162%	156%
	0.16%	0.08%	0.06%
	0.20%	0.13%	0.17%

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס	2018	2019	במיליוני ש"ח	נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד
584	635	הכנסות רבית, נטו		
27	36	הוצאות בגין הפסדי אשראי		
401	367	הכנסות שאינן מרבית		
338	320	מזה: עמלות		
737	673	הוצאות תפעוליות ואחרות		
446	402	מזה: משכורות והוצאות נלוות		
3	18	הוצאות סילוק		
1.37	1.82	רווח נקי בסיסי למניה בת 0.05 ש"ח (בש"ח)		

ליום	2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	במיליוני ש"ח	נתונים עיקריים מהמאזן
31,303	34,481	34,108	מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים		
12,595	10,471	11,338	ניירות ערך		
84,292	81,904	86,353	אשראי לציבור, נטו		
125,707	124,566	128,445	סך כל ההתחייבויות		
111,697	111,913	115,349	מזה: פקדונות הציבור		
1,150	359	1,064	פקדונות מבנקים		
4,989	4,980	4,270	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
8,093	7,772	8,208	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק		

ליום	2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	במיליוני ש"ח	נתונים נוספים
355	95	105	דיבידנד למניה (באגורות)		
1.9%	1.8%	1.9%	יחס הכנסות רבית, נטו לנכסים ממוצעים (באחוזים) ⁽¹⁾		
1.0%	1.0%	0.9%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים (באחוזים) ⁽¹⁾		

(1) על בסיס שנתי.

הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותה של קבוצת הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם:

- סיכונים אשראי, לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים).
- סיכונים שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית.
- סיכונים נזילות.
- סיכונים תפעוליים, לרבות סייבר ואבטחת מידע.
- סיכון ציות והלבנת הון.
- סיכון אסטרטגי.
- סיכון מוניטין.
- סיכון משפטי.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

הסיכונים המתפתחים העיקריים הינם סיכון תחרותי-אסטרטגי/מודל עסקי, סיכון רגולטורי, סיכון סייבר ואבטחת מידע, סיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וסיכון התנהלות (Conduct Risk). מידע נוסף מפורט בדוחות הכספיים לשנת 2018.

יעדים ואסטרטגיה

הנהלת הבנק מוכוננת ומונחת על ידי הדירקטוריון וועדותיו באשר לאסטרטגיה ולמדיניות העסקית של הבנק. במסגרת זו, מאושרים על ידי הדירקטוריון המטרות, היעדים הכמותיים והאיכותיים ותחומי הפעילות של הבנק.

על בסיס התכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק, מגישה ההנהלה לדירקטוריון תכנית עבודה שנתית ואת תקציבי הבנק, תוך פירוט כמותי ואיכותי של תמהיל ההכנסות, ההוצאות וההשקעות, שהנהלת הבנק קבעה לעצמה כיעדים ארוכי טווח וכיעדים פרטניים לשנת העבודה השוטפת. הדירקטוריון וועדותיו מפקחים ומבקרים את עבודת ההנהלה בכל הקשור ביישום האסטרטגיה והמדיניות העסקית, כפי שאושרו על ידם. הדירקטוריון גם מאשר את מדיניות ניהול הסיכונים הכוללת, לרבות קביעת מגבלות שונות לחשיפות בתחום סיכונים אשראי, השוק והנזילות. היחידות השונות בבנק, במערך הסיניפים ובמטה, פועלות במסגרת נהלים וחוזרים כתובים המנחים אותן בפעילותן השוטפת. נהלים אלו מגדירים, בין היתר, את סמכויות היחידות השונות בבנק, ואת דרכי הפעולה בהן עליהן לנקוט.

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המתוקפת על ידי הדירקטוריון, מדי חצי שנה. התכנית מושתתת על התנהלות מידתית בכל תחומי הפעילות, מתוך שאיפה לרווחיות נאותה ויציבה, לאורך זמן.

לבנק תכנית אסטרטגית לשנים 2016-2018 אשר אושרה על ידי הדירקטוריון, בחודש ספטמבר 2015, ונבחנת על ידו פעמיים בשנה. יעדי העל של התכנית הם במונחי תשואה על הון מעל רבית חסרת סיכון ויחס יעילות. במהלך שנת 2019, הבנק יישם תהליך אסטרטגי אשר בסופו תועדכן האסטרטגיה התאגידית בהתאם לשינויים האחרונים בבנק ובסביבת הפעילות שלו, ומתוך הסתכלות קדימה על עולם הבנקאות.

ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות, לשנים 2016 ועד 2020. הבנק בוחן, כאמור, מדי חצי שנה, את התכנית בהתייחס לסביבה המאקרו כלכלית, להתפתחויות התחרותיות במשק, לסביבה הרגולטורית, להתפתחויות הטכנולוגיות ולשינויים התכופים בסביבת הדיגיטל והסייבר וכן לשינויים שחלים בקבוצת הבנק, ומעדכן במידת הצורך את התכנית והמהלכים הנובעים מהתכנית האסטרטגית.

הבנק שם דגש על מתן ערך מוסף ללקוחותיו וזאת בהתאם לצרכיו של כל לקוח, לרבות בתחום הדיגיטל והמענה הטכנולוגי; מיקודן של חברת הבת מסד והחברות שמוזגו (יובנק, פאג"י ואוצר החייל) בנישות הפעילות הייחודיות להן, ובעיקר בקידום תחום הקמעונאות והעסקים הקטנים; שמירה על מובילתו בשוק ההון; הובלת מהלכי התייעלות בהוצאות תוך ייעול מצבת כוח אדם, שיפור תהליכים, המשך התייעלות ברשת הסינוף ושימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירה; וחיזוק תרבות מכוונת ביצועים ומדידה בקבוצה, בד בבד עם ניהול סיכונים מושכל.

בשנת 2018, הושקה אסטרטגיית הדיגיטל של הבנק (אשרה בסוף שנת 2017), אשר מטרתה לתמוך באסטרטגיה העסקית של הבנק. כחלק מאסטרטגיית הדיגיטל ובהלימה לאסטרטגיית הבנק "משקיעים בך", הבנק מפתח מענה דיגיטלי מותאם וממוקד בצרכי הלקוח. הבנק שם דגש על פתרונות אשר ניתן יהיה לשלב בממשקים מול הלקוח ובכך לשפר את חווית הלקוח ולתת לו ערך מוסף בעולמות הפיננסיים השונים, ובפרט בעולמות שוק ההון. בנוסף, הבנק מקדם חדשנות באמצעות הטמעת מוצרים וטכנולוגיות מחברות הזנק, זאת לצד הפעילות השוטפת לפיתוח מוצרים וטכנולוגיות in-house באמצעות מערך ה-ID של הבנק. לצורך מימוש כל זאת, אף הוקמה מחלקה ייעודית לטיפול הוליסטי בתחום החדשנות והדיגיטל. בנוסף, לאחרונה גיבש הבנק אסטרטגיה בתחום ארכיטקטורת המחשוב אשר תתמוך בהתמודדות עם אתגרי העתיד.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

11	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
11	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
16	המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
25	מגזרי הפעילות הפיקוחיים
29	חברות מוחזקות עיקריות

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פעל ענף הבנקאות בישראל ברבעון הראשון של שנת 2019.

צמיחה

האינדיקטורים האחרונים לפעילות הריאלית שפורסמו, ממשיכים להיות חיוביים ומעידים כי המשק הוסיף לצמוח גם ברבעון הראשון של שנת 2019, כאשר האומדן למחצית השנייה של שנת 2018 הצביע על עלייה של 2.4% בתמ"ג. שוק העבודה ממשיך להפגין עוצמה, עם שיעורי אבטלה נמוכים יחסית וביטחון תעסוקתי גבוה, יחד עם זאת לאורך זמן נחזית מגמה של החלשות הצמיחה. המדד המשולב למצב המשק של בנק ישראל עלה במהלך הרבעון הראשון של שנת 2019 ב-1.0%, בהשוואה לעלייה של 0.8% בתקופה המקבילה אשתקד.

בסקירת חטיבת המחקר של בנק ישראל, מחודש אפריל 2019, הורדה תחזית הצמיחה בקצב התוצר לשנת 2019 ל-3.2%, ותחזית הצמיחה לשנת 2020 נותרה על 3.5%.

תקציב המדינה

ברבעון הראשון של שנת 2019 נמדד גירעון בסך 9.3 מיליארד ש"ח בפעילות התקציבית של הממשלה, בהשוואה לגירעון בסך 2.1 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגירעון המתוכנן לשנת 2019 עומד על 40.2 מיליארד ש"ח שהם 2.9% מהתמ"ג. ב-12 החודשים האחרונים (אפריל 2018 - מרס 2019) עמד הגירעון בתקציב המדינה על 3.4% מהתמ"ג.

חברת דירוג האשראי העולמית Fitch אישרה בחודש מרס 2019 את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם תחזית יציבה.

אינפלציה

סביבת האינפלציה במשק נמצאת במגמה של עלייה וזאת לאחר שמדד המחירים לצרכן עלה בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-0.5% (מדד "בגין"). המדד "הידוע" ירד בשיעור של 0.3%. ב-12 החודשים האחרונים (מרס 2018 בהשוואה למרס 2019) עלה מדד המחירים לצרכן ב-1.4%. על פי הערכת בנק ישראל, האינפלציה בשנת 2019 תעמוד על 1.5% ובשנת 2020 תעמוד על 1.6%. נכון לחודש אפריל 2019, ציפיות האינפלציה הנגזרות משוק ההון ל-12 החודשים העוקבים, עומדות על שיעור של 1.1%.

שוק הדיור

הפרסומים האחרונים משקפים עלייה במחירי הדירות. על פי מדד מחירי הדירות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - "הלמ"ס"), שפורסם בחודש אפריל 2019, נרשמה עלייה של 0.6% במחירי הדירות בחודשים ינואר-פברואר 2019, בהשוואה לעסקאות שבוצעו בחודשים דצמבר 2018 - ינואר 2019. מחירי העסקאות בחודשים ינואר-פברואר 2019 עלו ב-0.1%, בהשוואה לחודשים המקבילים אשתקד.

שוק העבודה

שיעור האבטלה הינו נמוך ובריירה, כאשר בחודש מרס 2019 עמד על 3.9%, בהשוואה ל-4.3% בחודש דצמבר 2018.

שער החליפין

ברבעון הראשון של שנת 2019, ירד שער החליפין של השקל מול הדולר בשיעור של כ-3.1% ושער החליפין של השקל מול האירו ירד בשיעור של כ-5.0%.

רביית בנק ישראל

בחודש נובמבר 2018, העלה בנק ישראל את הרבית, לראשונה מחודש פברואר 2015, ב-0.15. נקודות אחוז לרמה של 0.25%. על פי הערכות מחלקת המחקר בבנק ישראל, הרבית צפויה לעלות לשיעור של 0.5% ברבעון השלישי של שנת 2019 ותעלה פעמיים במהלך שנת 2020, לשיעור של 1.0%.

הסביבה הגלובלית

תמונת המאקרו של הכלכלה העולמית ממשיכה להצביע על התמתנות בקצב הצמיחה ובאינפלציה. הסיכונים העיקריים הנשקפים הם האפשרות להחרפה ב"מלחמת הסחר" (למרות ההתקדמות במגעים בין ארה"ב לסין), והחשש שבריטניה תפרוש מהאיחוד האירופי ללא הסדר. בתי השקעות עדכנו שוב כלפי מטה את תחזיות הצמיחה למרבית הגושים ובעיקר לאירופה. ההאטה בסחר העולמי מחריפה וכוללת גם את המשקים המתעוררים. בשווקים הפיננסיים נרשמו עליות שערים במדדי המניות וירידות בתשואות האג"ח הממשלתיות, על רקע הצפי לכך שלעת עתה יעצר תהליך הצמצום המוניטרי הגלובלי.

שוקי ההון

בשוק ההון המקומי, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2019 נרשמו עליות במדדי המניות העיקריים: מדד ת"א 35 עלה בכ-5.4% ומדד ת"א 125 עלה בכ-6.4%. מדד האג"ח הכללי עלה בכ-3.2%.

במחזורי המסחר של המניות בבורסה המקומית נרשמה מגמת ירידה, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2019.

מדד ה-S&P-500 עלה בכ-13.1% במהלך הרבעון הראשון של שנת 2019. באירופה, עלה מדד היורוסטוקס-600 בכ-12.3%, ומדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM-MSCI) עלה בכ-9.5%.

לפרטים נוספים, ראה התפתחויות עיקריות בארץ ובעולם, לפרק ממשל תאגידי, פרטים נוספים.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות, וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-183 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-137 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 33.6%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-מרס 2019 על שיעור של 9.3%, בהשוואה ל-7.2% בתקופה המקבילה אשתקד ול-9.3% בכל שנת 2018.

תמצית דוח רווח והפסד

שינוי	שלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
	2018	2019	
ב-%	במיליוני ש"ח		
9.1	624	681	רווח מימוני, נטו ⁽¹⁾
33.3	27	36	הוצאות בגין הפסדי אשראי
8.0	597	645	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
(5.3)	338	320	עמלות
(95.7)	23	1	הכנסות אחרות
(8.7)	737	673	הוצאות תפעוליות ואחרות
32.6	221	293	רווח לפני מסים
35.4	82	111	הפרשה למסים על הרווח
66.7	6	10	חלק הבנק ברווחי חברה כלולה לאחר השפעת המס
			רווח נקי:
32.4	145	192	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
12.5	(8)	(9)	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
33.6	137	183	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	7.2%	9.3%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק

(1) סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מיומן שאינן מרבית מסעיף הכנסות שאינן מרבית לרווח המימוני נטו.

רווחיות בניטרול רכיבים מסויימים

שינוי	שלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
	2018	2019	
	במיליוני ש"ח		
	137	183	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק - כפי שדווח בניטרול ⁽¹⁾
(13)	-	-	רווח ממכירת נכס בחברה מאוחדת
29	-	-	הפרשה לתביעות עובדי הבנק למענק
16	4	4	הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל
169	187	187	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניטרול הרכיבים לעיל
9.0%	9.5%		תשואה

(1) ראו להלן פרטים בדבר הרכיבים שנוטרלו.

פרטים בדבר הרכיבים שנוטרלו

רווח ממכירת נכס בחברה מאוחדת - ביום 14 במרס 2018, הושלמה מכירת נכס הנדל"ן שהיה בבעלות פיבי שווייץ בע"מ. הרווח מהמכירה בסך של 19 מיליון ש"ח נכלל ברבעון הראשון של שנת 2018 בהכנסות אחרות (ההשפעה על הרווח הנקי - 13 מיליון ש"ח).

הפרשה לתביעות עובדי הבנק למענק - בתקופה המקבילה אשתקד נרשמה הפרשה למענק עקב השלכות פסק דין שניתן בקשר לתביעת ועד המנהלים לתשלום מענק בסך של 45 מיליון ש"ח (ההשפעה על הרווח הנקי - 29 מיליון ש"ח).

הפרשה להוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק - ההוצאות בגין פיצויי פרישה אשר נכללו בדוח רווח והפסד בתקופה המקבילה אשתקד, הסתכמו ב-24 מיליון ש"ח (ההשפעה על הרווח הנקי - 16 מיליון ש"ח).

התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות רבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מרבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק אינטגרלי מניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות ממכשירים נגזרים כוללות, בין היתר, את השפעות ערך הזמן על השווי ההוגן של נגזרים, המהווים חלק בלתי נפרד מניהול סיכוני הרבית בבנק ואת השפעת שיעור עליית המדד הידוע על נגזרים, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול החשיפה למדד המחירים לצרכן.

להלן הרכב הרווח המימוני, נטו

			2018	2019	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
					הכנסות רבית
654	819	756	772	727	
					הוצאות רבית
70	204	122	119	92	
					הכנסות רבית, נטו
584	615	634	653	635	
					הכנסות מימון שאינן מרבית
40	47	108	36	46	
					סך הרווח המימוני, נטו
624	662	742	689	681	

להלן ניתוח של סך הרווח המימוני, נטו

			2018	2019	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
					רווח מפעילות שוטפת
618	647	662	684	675	
					התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
1	11	3	3	(5)	
					הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
1	5	-	3	4	
					רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות
4	(1)	77	(1)	7	
					רווח מימוני, נטו
624	662	742	689	681	

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית:

לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 במרס			
2018	2019		
		באחוזים	
2.23	2.45	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי רבית	
0.40	0.54	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות רבית	
1.83	1.91	פער הרבית הכולל	
1.99	2.14	יחס בין הכנסות מרבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית	

למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית של הבנק והחברות מאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות רבית, ראה נספח 1 לפרק ממשל תאגידי.

הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-36 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-27 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן פרטים לגבי הוצאות בגין הפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
2018	2019	
במיליוני ש"ח		
55	64	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(54)	(54)	קיטון בהוצאה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
1	10	הוצאה פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
26	26	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
27	36	סך כל הוצאות בגין הפסדי אשראי
		מזה:
13	18	הוצאות בגין אשראי מסחרי
1	(1)	הוצאות (הכנסות) בגין אשראי לדויר
13	19	הוצאות בגין אשראי פרטי אחר
-	0.05%	שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.13%	0.12%	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.13%	0.17%	שיעור סך כל הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי.

למידע נוסף בדבר הוצאות בגין הפסדי אשראי ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-320 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-338 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.3%.

להלן התפלגות ההכנסות מעמלות:

שינוי ב-%	לשלושת החודשים שנסתיימו ביום		
	31 במרס 2018	31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח			
(8.1)	62	57	ניהול חשבון
(3.8)	26	25	כרטיסי אשראי
(5.0)	161	153	פעילות בשוק ההון
(7.9)	38	35	הפרשי המרה
-	22	22	עמלות מעסקי מימון
(3.4)	29	28	עמלות אחרות
(5.3)	338	320	סך כל העמלות

ההכנסות האחרות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-1 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון שנבע בעיקר מירידה ברווח ממימוש נכסים. ביום 14 במרס 2018 הושלמה מכירת נכס הנדל"ן, שהיה בבעלות פיבי שוויץ בע"מ, הרווח מהמכירה שנכלל בסעיף זה בתקופה המקבילה אשתקד, הסתכם ב-19 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-673 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-737 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 8.7%.
להלן פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות:

לשלושת החודשים שנתיימו ביום		
31 במרס 2018	31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח		
446	402	משכורות והוצאות נלוות
96	92	אחזקה ופחת בניינים וציוד
23	23	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים
24	6	הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל
3	18	הוצאות סילוק
145	132	הוצאות אחרות למעט צמצום וסילוק
737	673	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-402 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-446 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 9.9%, המוסבר בעיקר מהפרשה בתקופה המקבילה אשתקד לתביעות עובדי הבנק למענק ומקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה, שקוזז בחלקו בעליית שכר.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-156 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-172 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 9.3%, שנבע בעיקר מקיטון בסך של 18 מיליון ש"ח בהוצאות בגין מיזוג אוצר החייל ומקיטון בהפרשות בגין תביעות משפטיות. קיטון זה קוזז בחלקו בגידול בהוצאות סילוק בסך של 15 מיליון ש"ח.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה ב-111 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-82 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הגיע ל-37.9%, בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי בשיעור של 34.2%.

חלק הבנק ברווח של חברה כלולה לאחר השפעת המס הסתכם ב-10 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-220 מיליון ש"ח, סכום זה הושפע בעיקר מהרווח הנקי לרבעון המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 183 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 42 מיליון ש"ח.

המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

סך נכסי קבוצת הבנק ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-136,983 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-132,636 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2018 ול-134,120 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018.

א. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שינוי	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
ב-1%		במיליוני ש"ח	
2.4	84,292	86,353	אשראי לציבור, נטו
(10.0)	12,595	11,338	ניירות ערך
9.0	31,303	34,108	מזומנים ופקדונות בבנקים
3.3	111,697	115,349	פקדונות הציבור
(14.4)	4,989	4,270	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
1.4	8,093	8,208	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

ב. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שינוי	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
ב-1%		במיליוני ש"ח	
64.1	281	461	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים:
0.7	7,840	7,896	אשראי תעודות
(1.5)	2,405	2,369	ערבויות והתחייבויות אחרות
(0.1)	9,568	9,561	מסגרות לפעולה במכשירים נגזרים שלא נוצלו
1.9	7,726	7,873	מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
(9.5)	6,679	6,043	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו ומסגרות להשאלת ניירות ערך
(0.9)	34,499	34,203	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות
			סך הכל

מכשירים פיננסיים נגזרים:

ערך נקוב	31 בדצמבר 2018		31 במרס 2019		במיליוני ש"ח	
	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי		
29,110	223	208	25,578	308	246	חוזי רבית
60,101	422	540	62,745	441	420	חוזי מטבע
45,227	651	650	38,095	275	275	חוזים בגין מניות
100	1	1	39	-	-	חוזי סחורות ואחרים
134,538	1,297	1,399	126,457	1,024	941	סך הכל

האשראי לציבור, נטו ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-86,353 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-84,292 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 2.4%.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור ליום	31 בדצמבר 2018		31 במרס 2019		השינוי במיליוני ש"ח	%	יתרה ליום	
	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019				
	%	%	%	%				מטבע ישראלי
	82.5	82.8	2.8	1,922	69,600	71,522	- לא צמוד	
	12.0	11.8	1.4	142	10,073	10,215	- צמוד למדד	
	4.8	4.8	2.0	80	4,065	4,145	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)	
	0.7	0.6	(15.0)	(83)	554	471	פריטים לא כספיים	
	100.0	100.0	2.4	2,061	84,292	86,353	סך הכל	

אשראי לציבור, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	
ב-%		במיליוני ש"ח			
8.3	3.8	17,052	17,789	18,465	עסקים גדולים
(3.5)	(1.5)	5,816	5,694	5,610	עסקים בינוניים
1.7	5.6	15,948	15,349	16,216	עסקים קטנים וזעירים
1.4	5.6	21,040	20,201	21,332	משקי בית ללא הלוואות לדיר
0.6	5.7	24,319	23,151	24,468	הלוואות לדיר
5.9	3.8	51	52	54	בנקאות פרטית
17.9	116.3	934	509	1,101	גופים מוסדיים
2.4	5.4	85,160	82,745	87,246	סך הכל
מזה: אשראי צרכני ללא הלוואות לדיר וכרטיסי אשראי					
1.7	6.6	17,720	16,894	18,015	משקי בית
-	4.8	22	21	22	בנקאות פרטית
1.7	6.6	17,742	16,915	18,037	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני, הכולל את האשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור, ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות למתן אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור, הסתכם ביום 31 במרס 2019 ב-121,431 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-120,495 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 0.8%.

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק:

שינוי	ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 במרס 2019		ענף משק
	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	במיליוני ש"ח	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	
%	%		%	במיליוני ש"ח		
(3.4)	12.9	15,507	12.3	14,979	שירותים פיננסיים (כולל חברות אחזקה)	
2.5	12.9	15,547	13.1	15,936	בינוי ונדל"ן	
(1.8)	8.6	10,330	8.4	10,146	תעשייה	
6.3	6.6	7,981	7.0	8,482	מסחר	
1.1	48.8	58,779	48.9	59,439	לקוחות פרטיים, לרבות הלוואות לדיר	
0.8	10.2	12,351	10.3	12,449	אחרים	
0.8	100.0	120,495	100.0	121,431	סך הכל	

להלן החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה (לפי גודל חבות ברוטו לפני ניכוי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים):

ליום 31 במרס 2019				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
543	1,733	162	1,571	שירותים פיננסיים	1.
846	847	604	243	תעשייה	2.
32	841	5	836	שירותים פיננסיים	3.
714	714	-	714	שירותים פיננסיים	4.
606	606	6	600	שירותים פיננסיים	5.
600	600	350	250	מסחר	6.

ליום 31 בדצמבר 2018				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
763	2,223	224	1,999	שירותים פיננסיים	1.
906	906	6	900	שירותים פיננסיים	2.
868	868	738	130	תעשייה	3.
700	700	-	700	שירותים פיננסיים	4.
-	432	-	432	שירותים פיננסיים	5.
402	402	172	230	אספקת חשמל ומים	6.

* כולל אשראי לציבור, השקעה באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

ההשקעה בניירות ערך ליום 31 במרס 2019 הסתכמה ב-11,338 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-12,595 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, קיטון בשיעור של 10.0%.

להלן הרכב התיק:

חלק מסך ניירות הערך		יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
%		במיליוני ש"ח		
77.4	77.5	9,742	8,794	אגרות חוב ממשלתיות
5.5	4.7	698	530	אגרות חוב של בנקים ⁽¹⁾
6.4	7.5	803	846	קונצרני ומגובי נכסים
8.9	8.3	1,125	939	קונצרני ומגובי נכסים בערבות ממשלות
1.8	2.0	227	229	מניות ⁽²⁾
100.0	100.0	12,595	11,338	סך הכל

(1) היתרה כוללת גם אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות הנפקה של בנקים.

כולל אגרות חוב של בנקים זרים במט"ח ובערבות ממשלות זרות בסך של 409 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018 - 531 מיליון ש"ח).

(2) ההשקעה במניות כוללת, בין היתר, השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 123 מיליון ש"ח, השקעה במניות במט"ח בסך של 76 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות הנסחרות בבורסה בתל-אביב בסך של 23 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018 - השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 123 מיליון ש"ח, השקעה במניות במט"ח בסך של 77 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות הנסחרות בבורסה בתל-אביב בסך של 19 מיליון ש"ח).

להלן התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך ניירות הערך		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	השינוי במיליוני ש"ח	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
%	%	%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
33.7	31.7	(15.4)	4,250	3,596	מטבע ישראלי
5.7	5.4	(14.6)	712	608	- לא צמוד
58.8	60.9	(6.8)	7,406	6,905	- צמוד למדד
1.8	2.0	0.9	227	229	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	(10.0)	12,595	11,338	פריטים לא כספיים
					סך הכל

להלן פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים את הבנק לשם קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 31 במרס 2019:

סך הכל	מחיר מצד נגדי לעסקה**	מחיר אינדיקטיבי*	מחיר מצוטט בשוק פעיל במיליוני ש"ח	
229	120	16	93	מניות וקרנות השקעה פרטיות
3,538	-	-	3,538	אגרות חוב ממשלתיות במטבע ישראלי
666	-	266	400	אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי
6,480	-	6,347	133	אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות נכסים
425	-	425	-	אגרות חוב מגובות משכנתא (MBS)
11,338	120	7,054	4,164	סך הכל
100.0	1.1	62.2	36.7	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי - אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פיננסיים שנקבעו על ידי הבנק.

** מחיר מצד נגדי לעסקה - ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה. לגבי קרנות השקעה פרטיות, בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך מתבססת על הדוחות הכספיים שלהן.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
3,491	3,402	ישראל (כולל ממשלת ישראל - 31.3.19 - 3,264 מיליון ש"ח; 31.12.18 - 3,364 מיליון ש"ח)
2,051	1,972	ארצות הברית (כולל ממשלת ארצות הברית - 31.3.19 - 1,890 מיליון ש"ח; 31.12.18 - 1,944 מיליון ש"ח)
96	247	צרפת
459	134	קנדה
547	507	גרמניה (כולל ממשלת גרמניה או בערבותה - 31.3.19 - 507 מיליון ש"ח; 31.12.18 - 547 מיליון ש"ח)
93	38	אירופה - אחרים (31.3.19 - 2 מדינות; 31.12.18 - 2 מדינות)
29	-	בריטניה
204	180	המזרח הרחוק, ניו זילנד ואחרים (31.3.19 - 5 מדינות; 31.12.18 - 5 מדינות)
6,970	6,480	סך הכל

יצוין כי בכל אחת מהמדינות (למעט ממשלת ישראל וממשלת ארצות הברית), אין מנפיק שיתרת אגרות החוב שלו עולה על 3% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי, לפי ענפי משק:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח		
72	73	שירותים פיננסיים
68	43	בנקים
46	46	תעשייה
139	138	חשמל ומים
161	172	בניה ונדל"ן
9	8	תקשורת ושירותי מחשב
50	51	מסחר
5	5	שירותים ציבוריים
63	103	תחבורה
23	27	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
636	666	סך הכל

להלן הרכב תיק אגרות החוב במט"ח בקבוצת הבנק:

- **אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח שאינן מגובות נכסים** - מסתכמות ב-6,480 מיליון ש"ח (1,784 מיליון דולר) (כולל חברות זרות בסך של 1,086 מיליון ש"ח, אגרות חוב של חברות ישראליות במט"ח, שרובן נסחרות בחו"ל בסך של 138 מיליון ש"ח, אגרות חוב מדינת ישראל במט"ח בסך של 3,264 מיליון ש"ח ואגרות חוב ממשלתיות זרות בסך של 1,992 מיליון ש"ח). כל אגרות החוב הזרות הכלולות בתיק מדורגות בדירוג השקעה (Investment Grade) - בקבוצת דירוג A ומעלה, כאשר כ-1% מהחשיפה הינה למוסדות בנקאיים ופיננסיים מובילים במדינות OECD. תיק השקעה זה מפוזר כך שהחשיפה למנפיק יחיד (למעט ממשלת ישראל או ארצות הברית) אינה עולה על 4% מהיקף תיק אגרות החוב במט"ח. משך החיים הממוצע בתיק אגרות החוב הזרות במט"ח עומד על כ-3.4 שנים. יתרת הרווחים ברוטו שטרם מומשה (הכלולה בהון במסגרת התאמות לשווי הוגן בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה) ליום הדיווח בגין תיק זה עמדה על כ-35 מיליון ש"ח (כ-10 מיליון דולר), בהשוואה ל-6 מיליון ש"ח (כ-2 מיליון דולר) ליום 31 בדצמבר 2018.
- **אגרות חוב מגובות במשכנתאות (Mortgage Backed Securities - MBS)** - מסתכמות ב-425 מיליון ש"ח (117 מיליון דולר). מתוכן אגרות חוב בסך של 422 מיליון ש"ח (116 מיליון דולר) הונפקו על ידי חברה בבעלות מלאה של ממשלת ארה"ב (Ginnie Mae) והיתרה בסך של כ-3 מיליון ש"ח (1 מיליון דולר) הונפקה על ידי סוכנויות פדרליות בארה"ב (Freddie Mac-I Fannie Mae).

להלן ניתוח רגישות ליום 31 במרס 2019 של השפעת שינויים בשערי הרבית על קצב הפרעונות המוקדמים והשווי ההוגן של תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא (כולל גידור כלכלי של עסקאות החלפת רבית):

עלייה של 200 נקודות בסיס	שינוי בקצב הפרעונות המוקדמים	
	שינוי בשווי ההוגן	שינוי בשווי ההוגן
	במיליוני דולר	בנקודות אחוז
	(7.9)	(6.7)
עלייה של 100 נקודות בסיס	(3.4)	(4.8)
ירידה של 100 נקודות בסיס	1.5	14.3
ירידה של 200 נקודות בסיס	1.4	42

יתרת הרווחים, נטו (לפני השפעת המס) הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר, בגין הפער בין השווי ההוגן של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותם המופחתת, ליום 31 במרס 2019 הסתכמה ב-45 מיליון ש"ח.

מזומנים ופקדונות בבנקים ליום 31 במרס 2019 הסתכמו ב-34,108 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-31,303 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 9.0%.

פקדונות הציבור ליום 31 במרס 2019 הסתכמו ב-115,349 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-111,697 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 3.3%.

להלן התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור ליום		השינוי		יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
%	%	%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
77.3	76.9	2.7	2,332	86,317	88,649	מטבע ישראלי
5.2	5.1	-	(1)	5,858	5,857	- לא צמוד
17.0	17.6	7.4	1,402	18,968	20,370	- צמוד למדד
0.5	0.4	(14.6)	(81)	554	473	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	3.3	3,652	111,697	115,349	פריטים לא כספיים
						סך הכל

פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	
%-ב	%-ב	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
(1.2)	(4.7)	9,212	9,556	9,104	עסקים גדולים
(3.9)	(4.8)	5,167	5,219	4,966	עסקים בינוניים
(0.6)	10.2	17,802	16,050	17,694	עסקים קטנים וזעירים
0.5	6.9	50,300	47,268	50,532	משקי בית
(2.3)	0.2	8,029	7,827	7,843	בנקאות פרטית
19.0	(3.0)	21,187	25,993	25,210	גופים מוסדיים
3.3	3.1	111,697	111,913	115,349	סך הכל

תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק

סך תיק ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק ליום 31 במרס 2019 עמד על 312 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-304 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018.

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 במרס 2019 הסתכמו ב-4,270 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,989 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018. קיטון בשיעור של 14.4%.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ביום 31 במרס 2019 ב-8,208 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,093 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 1.4%.
לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר.

הלימות ההון

יחסי הון מינימאליים

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל. היישום היה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".
בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% יחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.
ליחסי הון מינימליים אלו מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח.
בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפני נתוני מועד הדיווח הינם 9.31%-12.81% בהתאמה.

יעדי ההון הפנימיים כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ואשר לא יפחתו מאלה הרגולטוריים, הינם כדלקמן:
- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.31% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.81%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

הוראות באזל 3

בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2019 עומדת התקרה על 30%.

מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בספטמבר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו עד ליום 31 בדצמבר 2019.
- ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות שעלותה הוערכה בכ-207 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 31 במרס 2019, היה מביא לקיטון של כ-0.10% ביחסי הלימות ההון.
- במהלך שנת 2018 קיבל דירקטוריון הבנק החלטה על ביצוע מהלכי התייעלות נוספים באוצר החייל. ברבעון השלישי של שנת 2018 התקבלה החלטה על מיזוג וביום 1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. החלטות אלו והשלכותיהן הצפויות הינן מעבר לתוכנית התייעלות המקורית של הקבוצה משנת 2016. בגין מהלכים אלה ביצעה הקבוצה הפרשה לפיצויים מוגדלים בסך של 82 מיליון ש"ח (53 מיליון נטו לאחר השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 31 במרס 2019 היה מביא לקיטון נוסף של 0.07% ביחסי הלימות ההון.

יישום הוראות

כאמור לעיל, הבנק מיישם את הוראות באזל לפי הוראות בנק ישראל. במסגרת הנדבך הראשון, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכונים האשראי, השוק והסיכונים התפעוליים. במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. מסמך ה-ICAAP לנתוני 30 ביוני 2018 הוגש כנדרש לבנק ישראל. תשתית תהליך הנאותות הונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בחברה הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי שלה.

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
8,321	8,434	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2,713	2,603	הון רובד 2, לאחר ניכויים
11,034	11,037	סך כל ההון הכולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
71,847	73,000	סיכון אשראי
889	620	סיכונים שוק
6,401	6,504	סיכון תפעולי
79,137	80,124	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
10.51%	10.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.94%	13.77%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.31%	9.31%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.81%	12.81%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 במרס 2019 עמד על 10.53%, בהשוואה ל-10.51% ליום 31 בדצמבר 2018. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31 במרס 2019 עמד על 13.77%, בהשוואה ל-13.94% ליום 31 בדצמבר 2018. ההון הכולל ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-11,037 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-11,034 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2018. בסיס ההון הושפע, מחד מרווח בסך של 183 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הצגת נירות ערך זמינים למכירה לפי שווי שוק בסך של 42 מיליון ש"ח. מאידך, גידול זה קוודז דיבידנד ששולם בסך של 105 מיליון ש"ח ומקיטון בסך של 113 מיליון ש"ח במכשירים שהונפקו על ידי הבנק הכשירים להכללה בהון הפיקוחי.

נכסי הסיכון ליום 31 במרס 2019 הסתכמו ב-80,124 מיליון ש"ח בהשוואה ל-79,137 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול בנכסי הסיכון נבע בעיקר מגידול האשראי לציבור.

יחס הון כולל יחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

2018 בדצמבר	31 במרס 2019	
באחוזים		
		בנק מסד בע"מ
13.04%	13.22%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.12%	14.29%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יחס מינוף - הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס המינוף. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד וזאת לגבי כל תאגיד בנקאי ששך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (וכולל את הבנק). תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף מזערי החל מיום 1 בינואר 2018. יחס המינוף ליום 31 במרס 2019 עומד על 5.71%, בהשוואה ל 5.76% ליום 31 בדצמבר 2018.

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד שאישר דירקטוריון הבנק (כפי שעודכנה ביום 9 ביוני 2015 וביום 14 באוגוסט 2017), הבנק יחלק כדיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי השנתי של הבנק הראוי לחלוקה, בכפוף לכך שיחסי ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים הרגולטוריים ומהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית. יובהר כי החל משנת 2017, הרווח הנקי השנתי מתייחס לרווח הנקי השנתי של השנה השוטפת.

אין באמור בהחלטה זו כדי לגרוע מסמכות הדירקטוריון לבחון מעת לעת את המדיניות, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד כלל. מובהר בזאת כי כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים על פי דין.

יצוין כי חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה, בנוסף להוראות חוק החברות, למגבלות נוספות כמפורט בבאור 24א.ב' לדוחות הכספיים לשנת 2018.

להלן פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2016:

יום ההכרזה	יום התשלום	סך הכל דיבידנד ששולם במיליוני ש"ח	דיבידנד למניה בש"ח
17 בנובמבר 2016	5 בדצמבר 2016	200	1.99
15 במרס 2017	2 באפריל 2017	70	0.70
23 במאי 2017	14 ביוני 2017	70	0.70
14 באוגוסט 2017	31 באוגוסט 2017	70	0.70
14 בנובמבר 2017	3 בדצמבר 2017	100	1.00
5 במרס 2018	21 במרס 2018	95	0.95
28 במאי 2018	5 ביוני 2018	60	0.60
14 באוגוסט 2018	2 בספטמבר 2018	100	1.00
20 בנובמבר 2018	9 בדצמבר 2018	100	1.00
12 במרס 2019	20 במרס 2019	105	1.05

לאחר תאריך המאזן, ביום 28 במאי 2019, החליט דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד במזומן לבעלי מניות הבנק בסך כולל של 85 מיליון ש"ח. המועד הקובע לעניין תשלום הדיבידנד יחול ביום 6 ביוני 2019 ויום התשלום יהיה ביום 17 ביוני 2019. סכום הדיבידנד הינו לפני כל מס, לרבות מס במקור שעל הבנק לנכות על פי כל דין.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בראור 11א' לדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוח, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה באור 11 לדוחות הכספיים. לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה באור 11א' לדוחות הכספיים.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות *

חלק המגזר מסך ההכנסות 31 במרס		שלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס			
2018	2019	השינוי	2018	2019	
ב-%		ב-%	במיליוני ש"ח		
10.8	9.7	(8.5)	106	97	עסקים גדולים
6.1	6.2	3.3	60	62	עסקים בינוניים
23.6	23.7	2.6	232	238	עסקים קטנים וזעירים
42.6	44.4	6.0	420	445	משקי בית
2.4	2.7	12.5	24	27	בנקאות פרטית
6.1	6.8	13.3	60	68	גופים מוסדיים
8.4	6.5	(21.7)	83	65	ניהול פיננסי
100.0	100.0	1.7	985	1,002	סך הכל

ב. רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

שלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
2018	2019	
במיליוני ש"ח		
38	41	עסקים גדולים
17	7	עסקים בינוניים
22	43	עסקים קטנים וזעירים
(2)	31	משקי בית
5	6	בנקאות פרטית
11	13	גופים מוסדיים
46	42	ניהול פיננסי
137	183	סך הכל

* כולל הכנסות רבית נטו והכנסות שאינן מרבית.

ג. יתרות מאזניות ממוצעות*

חלק המגזר מסך האשראי לציבור 31 במרס		אשראי לציבור לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס			
2018	2019	השינוי	2018	2019	
%-ב	%-ב	%-ב	במליוני ש"ח		
21.2	21.3	5.7	17,107	18,088	עסקים גדולים
6.9	6.4	(1.2)	5,597	5,532	עסקים בינוניים
18.4	18.6	6.2	14,883	15,804	עסקים קטנים וזעירים
52.6	52.5	5.2	42,491	44,708	משקי בית
0.1	0.1	(15.1)	53	45	בנקאות פרטית
0.8	1.1	45.5	624	908	גופים מוסדיים
100.0	100.0	5.4	80,755	85,085	סך הכל

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור 31 במרס		פקדונות הציבור לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס			
2018	2019	השינוי	2018	2019	
%-ב	%-ב	%-ב	במליוני ש"ח		
9.3	7.4	(20.4)	10,454	8,325	עסקים גדולים
4.5	4.3	(3.6)	5,055	4,873	עסקים בינוניים
14.3	15.8	11.0	16,024	17,790	עסקים קטנים וזעירים
41.6	44.4	7.0	46,778	50,066	משקי בית
6.9	6.9	0.9	7,719	7,787	בנקאות פרטית
23.4	21.2	(9.0)	26,257	23,887	גופים מוסדיים
100.0	100.0	0.4	112,287	112,728	סך הכל

* יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרות לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

מגזרים עסקיים - מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר העסקים הבינוניים ומגזר העסקים הגדולים

להלן נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2018				לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2019				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
264	74	42	148	273	69	43	161	הכנסות רבית, נטו
134	32	18	84	124	28	19	77	הכנסות שאינן מרבית
398	106	60	232	397	97	62	238	סך הכנסות
13	(7)	1	19	16	(17)	21	12	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
258	52	30	176	228	42	29	157	הוצאות תפעוליות ואחרות
77	38	17	22	91	41	7	43	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
37,587	17,107	5,597	14,883	39,424	18,088	5,532	15,804	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
38,832	17,789	5,694	15,349	40,291	18,465	5,610	16,216	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
31,533	10,454	5,055	16,024	30,988	8,325	4,873	17,790	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
30,825	9,556	5,219	16,050	31,764	9,104	4,966	17,694	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-273 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-264 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 3.4%, אשר נבע בעיקר מעליה בהיקפי הפעילות ומגידול בהכנסות מפעילות קבלת פקדונות, בעיקר עקב עליית הרבית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-228 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-258 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 11.6%, שנבע בעיקר מהוצאות שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד בגין הפרשה לתביעות עובדי הבנק למענק, הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל ומקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה. קיטון זה קוזז בחלקו בגידול בהוצאות סילוק ובעליית שכר.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזרים העסקיים הסתכם ב-91 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-77 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 18.2%.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-39,424 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-37,587 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.9%.

האשראי לציבור ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-40,291 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-38,832 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2018, גידול בשיעור של 3.8%. היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-30,988 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-31,533 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 1.7%.

פקדונות הציבור ליום 31 במרס 2019 הסתכמו ב-31,764 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-30,825 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2018, גידול בשיעור של 3.0%.

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

להלן נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 במרס 2018			לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 במרס 2019			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח						
282	8	274	318	10	308	הכנסות רבית, נטו
162	16	146	154	17	137	הכנסות שאינן מרבית
444	24	420	472	27	445	סך הכנסות
14	-	14	18	-	18	הוצאות בגין הפסדי אשראי
418	16	402	387	17	370	הוצאות תפעוליות ואחרות
3	5	(2)	37	6	31	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
42,544	53	42,491	44,753	45	44,708	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
43,404	52	43,352	45,854	54	45,800	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
54,497	7,719	46,778	57,853	7,787	50,066	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
55,095	7,827	47,268	58,375	7,843	50,532	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-318 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-282 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 12.8%, אשר נבע בעיקר מעליה בהיקפי הפעילות ומגידול בהכנסות מפעילות קבלת פקדונות, בעיקר עקב עליית הרבית.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-154 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-162 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 4.9%. ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-387 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-418 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 7.4%, שנבע בעיקר מהוצאות שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד בגין הפרשה לתביעות עובדי הבנק למענק, הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל ומקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה. קיטון זה קוזז בחלקו בגידול בהוצאות סילוק ובעליית שכר.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר האנשים הפרטיים, הכולל את מגזר משקי הבית והבנקאות הפרטית הסתכם ב-37 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-44,753 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-42,544 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 5.2%.

האשראי לציבור ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-45,854 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-43,404 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2018, גידול בשיעור של 5.6%. היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-57,853 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-54,497 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 6.2%.

פקדונות הציבור ליום 31 במרס 2019 הסתכמו ב-58,375 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-55,095 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2018, גידול בשיעור של 6.0%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההכנסות המשויכות למגזר זה הסתכמו ב-65 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-83 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי הסתכם ב-42 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-46 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח הנקי, מוסברת בעיקר מקיטון ברווח הון ממכירת בנינים וצידוד שהסתכם ב-19 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ברבעון הראשון של השנה לא נרשם רווח ממכירת בנינים וצידוד. קיטון זה קוזז בחלקו בגידול ברווחים מהשקעה באגרות חוב ומניות בסך של 6 מיליון ש"ח ובגידול בחלק הבנק ברווחי כאל בסך של 4 מיליון ש"ח.

חברות מוחזקות עיקריות

בנק מסד בע"מ (להלן - "מסד") - בו מחזיק הבנק 51.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה, הינו בנק מסחרי הפועל באמצעות 23 סניפים ושלוחות. השקעת הבנק במסד ליום 31 במרס 2019 הסתכמה ב-344 מיליון ש"ח. סך המאזן של מסד ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-8,445 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,255 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 2.3%. סך כל ההון של מסד ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-674 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-653 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 3.2%. הרווח הנקי של מסד הסתכם ב-18.6 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-16.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 16.2%. השינוי ברווח מוסבר בעיקר מגידול בהכנסות רבית הנובע בעיקר מעליה בהיקף האשראי לציבור. חלק הבנק ברווחי מסד הסתכם ב-9.5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-6.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי עמדה על 11.7%, בהשוואה ל-11.2% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 14.29%, בהשוואה ל-14.12% בסוף שנת 2018. יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 13.22%, בהשוואה ל-13.04% בסוף שנת 2018. במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2017 נקבעו על ידי דירקטוריון מסד יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת משיעור של 10.5% עד ליום 31 בדצמבר 2020, ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.65% עד ליום 31 בדצמבר 2020.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") - הבנק מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בזכויות ההצבעה בכאל. כאל עוסקת בשיווק ובתפעול של הנפקת כרטיסי אשראי וסליקת עסקאות בכרטיסי אשראי של המותג הבינלאומי "ויזה" ו"מסטרקארד", משווקת ומפעילה את מערך כרטיסי האשראי של "דיינרס" באופן בלעדי בישראל וכן סולקת כרטיסים ממותג "ישראלכרט". השקעת הבנק בכאל ליום 31 במרס 2019 הסתכמה ב-617 מיליון ש"ח. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עמד על 15.4%, בהשוואה ל-15.9% בסוף שנת 2018. חלק הבנק ברווחי כאל, לפני השפעת המס, הסתכם ב-11.3 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 61.4%. הגידול ברווח מוסבר בעיקר מעלייה בהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי הנובע מגידול במחזור העסקאות. בחוד מאי 2019 חילקה כאל דיבידנד בסך של 150 מיליון ש"ח. חלק הבנק בדיבידנד הסתכם בכ-42 מיליון ש"ח. ראה באור 9 באשר לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות כנגד כאל ולשומות שהוציא מנהל מס ערך מוסף לכאל.

סקירת הסיכונים

31	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
33	סיכון אשראי
41	סיכון שוק
50	סיכון נזילות
50	סיכונים אחרים

סקירת הסיכונים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוחות הכספיים לשנת 2018. על כן, יש לקרוא את הפרק יחד עם פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2018. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

- א. פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע, סיכוני ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין.
- ב. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- ג. מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מוכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.
- ד. תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.
- ה. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבות לניהול סיכונים והחשבונאי הראשי ומערך הייעוץ המשפטי וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.
- ו. מנהל הסיכונים הראשי, רו"ח בנצי אדירי, חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.
- ז. האחראים על ניהול הסיכונים הינם:
 - א. רו"ח אילן בצרי, ראש החטיבה העסקית, משמש כמנהל סיכוני האשראי.
 - ב. מר אבי שטרנשוש, ראש המערך הפיננסי, משמש כמנהל הסיכונים הפיננסיים.
 - ג. מר אמיר בירנבוים משמש כמנהל סיכוני ציות במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי ובכלל זה, בין היתר, מנהל סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך וסיכונים חוצי גבולות. כמו כן, כ-Responsible officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA והסכם ה-OS. עד ליום 31 במרס 2019 שימש בתפקידים כאמור, מר יעקב קונורטוב שפרש מהבנק.
 - ד. מר יוסי לוי, ראש חטיבת משאבים, משמש כמנהל הסיכון האסטרטגי.
 - ה. מר רון גריסרו, מנכ"ל מתף - מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ משמש כמנהל סיכוני דו.
 - ו. מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, משמש כמנהל סיכוני הסייבר.
 - ז. עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי, משמשת כמנהלת הסיכונים המשפטיים.
 - ח. רו"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי, משמש כמנהל סיכון המוניטין.
 - ט. רו"ח בנצי אדירי, ראש החטיבה לניהול סיכונים, משמש כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית. בנוסף, מנהל הגנת הסייבר כפוף אליו מקצועית.
 - י. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.
 - יא. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצה בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה, ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
 - יב. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי החטיבה לניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נטולות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

י. במסגרת מסמך הסיכונים מוצגים כלל הסיכונים, שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה ברבעון הרלוונטי.

יא. הבנק גיבש מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית, במסגרתו נבחנת התממשות כלל הסיכונים המהותיים והשפעתם על בסיס ההון ויחס ההון לרכיבי סיכון. תרחישי הקיצון הינם צופי פני עתיד ומשמשים ככלי נוסף לניהול הסיכונים ולאינדיקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי גם בתהליכי תכנון ההון.

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2018.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוהו או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 31 במרס 2019, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיבי השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים ליום 31 במרס 2019, הסתכם ב-1,854 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,820 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 1.9%.

יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בקבוצה ליום 31 במרס 2019, עמד על 1.5%, בדומה ליחס זה בסוף שנת 2018. 21.7% מסיכון האשראי הבעייתי בקבוצה משוייכים לענף התעשייה, 14.3% לענף הנדל"ן, 20.9% לענף המסחר ו-31.6% לענף הלקוחות הפרטיים, לרבות הלוואות לדירור. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 1.9%, בדומה ליחס זה בסוף שנת 2018.

למידע נוסף בדבר איכות האשראי ראה באור 12.ב.1 (1) לדוחות הכספיים.

1. סיכון אשראי בעייתי

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2018			31 במרס 2019			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
576	104	472	629	105	524	695	116	579	סיכון אשראי פגום
165	4	161	160	5	155	159	5	154	סיכון אשראי נחות
1,079	101	978	824	106	718	1,000	108	892	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
1,820	209	1,611	1,613	216	1,397	1,854	229	1,625	סך סיכון אשראי בעייתי
243	-	243	231	-	231	226	-	226	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר

31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	
			במיליוני ש"ח
418	477	528	2. נכסים שאינם מבצעים חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית
49	42	46	3. נכסים פגומים מבצעים חובות פגומים בארגון מחדש של חוב בעייתי שצוברים הכנסות רבית
5	5	5	אגרות חוב פגומות שצוברות הכנסות רבית
54	47	51	סך הכל נכסים פגומים מבצעים

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			לשלושת החודשים שנתיימו ביום 31 במרס 2018			לשלושת החודשים שנתיימו ביום 31 במרס 2019			
סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
542	95	447	542	95	447	467	100	367	4. תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור**
212	67	145	85	15	70	183	27	156	יתרת חובות פגומים לתחילת שנה
(4)	-	(4)	(8)	-	(8)	-	-	-	חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך התקופה
(115)	(26)	(89)	(32)	(3)	(29)	(29)	(4)	(25)	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(168)	(36)	(132)	(68)	(11)	(57)	(47)	(10)	(37)	חובות פגומים שנמחקו
467	100	367	519	96	423	574	113	461	חובות פגומים שנפרעו
									יתרת חובות פגומים לסוף שנה
263	74	189	263	74	189	233	83	150	** מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש
131	54	77	28	10	18	46	18	28	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
(65)	(21)	(44)	(10)	(4)	(6)	(6)	(4)	(2)	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(96)	(24)	(72)	(19)	(7)	(12)	(19)	(7)	(12)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
233	83	150	262	73	189	254	90	164	חובות בארגון מחדש שנפרעו
									יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש
162	26	136	162	26	136	144	23	121	שינויים בהפרשות להפסדי אשראי
98	18	80	31	4	27	42	5	37	בגין חובות פגומים
(116)	(21)	(95)	(27)	(5)	(22)	(21)	(3)	(18)	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילה השנה
144	23	121	166	25	141	165	25	140	גידול בהפרשות
									גביות ומחיקות
									יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף השנה

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2018	לשלושת החודשים שנתיימו ביום 31 במרס 2018	לשלושת החודשים שנתיימו ביום 31 במרס 2019	
0.83%	0.91%	0.92%	5. מדדי סיכון
0.55%	0.63%	0.66%	שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור
0.28%	0.28%	0.26%	מזה:
1.51%	1.36%	1.53%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום מיתרת האשראי לציבור
0.20%	0.13%	0.17%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור
0.16%	0.08%	0.06%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיון האשראי הכולל בגין הציבור
1.02%	1.02%	1.02%	שיעור הוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
185.9%	162.0%	155.6%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
122.3%	112.1%	111.6%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
15.3%	7.8%	6.0%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור פגום
			שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
			בתוספת יתרת אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
			שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
(במיליוני ש"ח)

31 במרס 2019						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
169	(1)	(10)	214	403	9,359	10,082
79	4	7	55	176	9,599	10,023
23	-	1	78	90	5,632	5,913
183	20	40	138	387	7,840	8,482
25	(4)	(4)	2	14	13,793	13,935
84	3	7	88	192	11,317	12,148
560	22	41	575	1,262	57,540	60,583
118	-	(1)	10	198	25,606	26,148
276	14	19	103	387	31,669	33,291
954	36	59	688	1,847	114,815	120,022
-	-	-	-	-	9,307	9,307
954	36	59	688	1,847	124,122	129,329
פעילות לווים בחו"ל						
1	(23)	(23)	7	7	1,401	1,409
-	-	-	-	-	4,291	4,291
1	(23)	(23)	7	7	5,692	5,700
955	13	36	695	1,854	129,814	135,029

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 90,143 מיליון ש"ח, 11,109 מיליון ש"ח, 664 מיליון ש"ח, 941 מיליון ש"ח ו-32,172 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוי שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוי שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 312 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 143 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדירוי שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדירוי בסך 2,809 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 במרס 2018*						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
134	3	(4)	141	269	9,594	10,162
78	4	8	52	114	9,686	9,974
24	-	-	91	94	5,376	5,614
191	-	10	153	380	7,760	8,423
23	-	(1)	1	23	12,135	12,179
74	1	2	86	199	10,697	11,576
524	8	15	524	1,079	55,248	57,928
116	-	1	10	169	24,191	24,733
268	10	13	87	357	29,738	31,372
908	18	29	621	1,605	109,177	114,033
-	-	-	-	-	8,169	8,169
908	18	29	621	1,605	117,346	122,202
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
תעשייה						
בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁵⁾						
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן						
מסחר						
שירותים פיננסיים						
ענפים אחרים						
סך הכל מסחרי ⁽⁶⁾						
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור						
אנשים פרטיים - אחר						
סך הכל ציבור - פעילות בישראל						
בנקים בישראל וממשלת ישראל						
סך הכל פעילות בישראל						
פעילות לווים בחו"ל						
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל						
בנקים וממשלות בחו"ל						
סך הכל פעילות בחו"ל						
910	16	27	629	1,613	123,067	127,932

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 85,060 מיליון ש"ח, 10,233 מיליון ש"ח, 637 מיליון ש"ח, 1,189 מיליון ש"ח ו-30,813 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 302 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 198 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (6) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,772 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2018						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
178	(3)	34	136	458	9,576	10,253
76	-	1	55	121	9,491	9,797
21	1	-	73	76	5,565	5,750
161	68	50	113	371	7,242	7,981
25	-	1	1	21	14,282	14,452
81	13	18	89	192	11,067	11,850
542	79	104	467	1,239	57,223	60,083
119	-	4	6	198	25,043	25,629
271	57	63	95	375	31,424	33,150
932	136	171	568	1,812	113,690	118,862
-	-	-	-	-	10,725	10,726
932	136	171	568	1,812	124,415	129,588
פעילות לווים בחו"ל						
-	(3)	(5)	8	8	1,625	1,633
-	-	-	-	-	4,839	4,840
-	(3)	(5)	8	8	6,464	6,473
932	133	166	576	1,820	130,879	136,061

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 88,776 מיליון ש"ח, 12,368 מיליון ש"ח, 863 מיליון ש"ח, 1,399 מיליון ש"ח ו-32,655 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 309 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 95 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיוור בסך 2,875 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ניהול סיכוני אשראי צד נגדי

חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

רוב חשיפת האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינה כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפה הינה כלפי המערכת הבנקאית במערב אירופה ובצפון אמריקה. החשיפה למוסדות פיננסיים אחרים זניחה.

חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2019			דירוג אשראי חיצוני ⁽⁵⁾
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
597	1	596	552	1	551	AA- תד AAA
1,729	15	1,714	1,505	23	1,482	A- תד A+
56	12	44	86	24	62	BBB- תד BBB+
51	-	51	44	-	44	B- תד BB+
2	2	-	2	2	-	ללא דירוג
2,435	30	2,405	2,189	50	2,139	סך הכל חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾

הערות:

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לצורך דירוג המוסדות הפיננסיים, הבנק עשה שימוש בדירוגים שנקבעו לצורך יישום הגישה הסטנדרטית של באזל. הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P לדרוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי. אולם כאשר אין דירוג מסוכנות S&P משתמש הבנק בדירוג מסוכנויות אחרות.

הערות כלליות:

- א. חשיפות האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשה בגין הפסדי אשראי.
- ב. חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים.
- ג. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה באור 10 לדוחות הכספיים. סיכון האשראי החוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שבוצעו עם מוסדות פיננסיים זרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה הסתכם ליום 31 במרס 2019 ב-293 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018 - 327 מיליון ש"ח).

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (94%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד AA- כאשר 25% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-78 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade) A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-1.6 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-1.7 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 31 במרס 2019, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-1,655 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון).

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

חשיפות עיקריות למדינות זרות* (1) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2019			
חשיפה			חשיפה			
סך הכל	חוץ מאזנית (2)(3)	מאזנית (2)	סך הכל	חוץ מאזנית (2)(3)	מאזנית (2)	
3,998	121	3,877	3,667	88	3,579	ארצות הברית
4,036	453	3,583	3,617	405	3,212	מדינות אחרות
8,034	574	7,460	7,284	493	6,791	סך כל החשיפות למדינות זרות
33	18	15	45	19	26	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
350	96	254	239	52	187	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
6	2	4	5	1	4	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות

* כולל מדינות שהחשיפה אליהן עולה על 1% מסך הנכסים של הבנק על בסיס מאוחד או על 20% מההון לפי הנמוך.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

סיכונים בתיק ההלוואות לדיור

היקף הלוואות לדיור

בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 העמיד הבנק משכנתאות לציבור, בניטרול מיחזורים, בסכום כולל של 987 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,008 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.1%. נתונים אלה כוללים הלוואות לדיור ממקורות הבנק (ללא אשראי מכספי אוצר) בסך של 980 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,004 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.4%. סך כל המיחזורים של הלוואות לדיור הנובעים מפרענות מוקדמים בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-77 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-86 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 10.5%.

תיק ההלוואות לדיור בבנק ליום 31 במרס 2019 הסתכם ב-24,645 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-23,041 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2018, גידול בשיעור של 7.0%.

מדיניות האשראי של הקבוצה בתחום המשכנתאות

על רקע הסיכון בו פועלת מערכת הבנקאות הישראלית בתחום האשראי למשכנתאות וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי לדיור והוראות המפקח על הבנקים, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים בגולציה וכיו"ב. מדיניות זו באה לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, שיעור החזר מהכנסת הלווה ויכולת עמידה בהחזרים שוטפים גם בתרחישים של שינויי רבית. כמו כן, קיימות מגבלות בדבר השיעור המקסימלי של רכיב הרבית המשתנה בתמהיל הלוואה ובדבר גודל הלוואה ללווה יחיד. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ושיעור המימון. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה במשורה ומתמקד בקבוצות הבונות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום. ככלל, הבנק מקיים, מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, דיון תקופתי בכל תיקי קבוצות הרכישה, בוחן את מצב הפרויקטים ובודק אם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי בגין קבוצות הרכישה, מעבר לסיכון האשראי הפרטני של כל חבר בקבוצה. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש באמצעות כלים לחישוב התשואה. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני סיכון, ביניהם: שיעור מימון, יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה וכדומה.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (Loan To Value), המחושב על פי הוראת הפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור והינו היחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור הלוואה. יצוין כי עליית שווי נכס כשלעצמה אינה מהווה אירוע לחישוב מחדש של LTV ואילו בעת מתן אשראי נוסף בביטחון אותו נכס ניתן לחשב LTV בהתייחס לשמאות עדכנית.

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2019 כולל כ-70% אשראי שניתן עם שיעור מימון עד 60%, בהשוואה לכ-72% ב-31 במרס 2018. כ-93% מסך האשראי ניתן בשיעור מימון של עד 75%, בהשוואה לכ-95% ב-31 במרס 2018.

ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 כוללים כ-70% אשראי שניתן עם שיעור מימון של עד 60%, בהשוואה ל-74% בתקופה המקבילה אשתקד. כ-93% מהביצועים ניתנו בשיעור מימון של עד 75%, בהשוואה ל-100% בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור החזר מהכנסה

פרמטר מרכזי נוסף המשמש את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור החזר מהכנסת הלווה. יחס זה מאפשר לבנק להעריך את יכולתו של לווה לעמוד בהחזרי הלוואה השוטפים כסדרם מתוך הכנסתו הקבועה כפי שהיתה במועד מתן הלוואה. תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2019 כולל כ-85% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-83% ב-31 במרס 2018. כ-94% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בהשוואה לכ-93% ב-31 במרס 2018. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 כוללים כ-80% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-81% בתקופה המקבילה אשתקד. כ-88% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בהשוואה ל-89% בתקופה המקבילה אשתקד.

הלוואות ברבית משתנה

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2019 כולל שיעור של 62% אשראי שניתן ברבית משתנה ומסתכם לסך של 15,255 מיליון ש"ח. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 כוללים סך של 356 מיליון ש"ח ברבית משתנה עד חמש שנים, המהווים 36% מסך הביצועים וסך של 224 מיליון ש"ח ברבית משתנה כל חמש שנים, המהווים 23% מסך הביצועים.

הלוואות ארוכות טווח

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2019 כולל כ-60% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 20 שנה ומסתכם לסך של 14,873 מיליון ש"ח.

ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2019 כוללים כ-50% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 20 שנה ומסתכמים לסך של 494 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדיור בבנק לפי מגזרי הצמדה (ללא אשראי מכספי אוצר ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי):

בביטחון		למטרת מגורים											
סך הכל	דירת מגורים	סך הכל	מגזר צמוד מט"ח		מגזר צמוד מדד		מגזר לא צמוד		מגזר לא צמוד		סך הכל		
			רביית משתנה		רביית משתנה		רביית משתנה		רביית קבועה				
			יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור			
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
24,645	884	23,761	0.1	30	16.7	3,963	13.3	3,150	44.4	10,563	25.5	6,055	31.3.19
24,138	916	23,222	0.1	34	16.9	3,925	13.5	3,132	44.1	10,246	25.4	5,885	31.12.18

להלן נתונים על התפתחות המשכנתאות בבנק בלבד (ללא אשראי מכספי אוצר):

שנת 2015	שנת 2016	שנת 2017	שנת 2018	שלושה חודשים 2018	שלושה חודשים 2019
4,796	4,337	3,756	4,149	1,004	980
29.4%	(9.6%)	(13.4%)	10.5%	2.3%	(2.4%)
0.01%	0.01%	(0.01%)	-	0.01%	(0.03%)
0.60%	0.55%	0.51%	0.50%	0.50%	0.50%

ביצועי ההלוואות לדיור (במיליוני ש"ח)
 שיעור השינוי בביצועי ההלוואות לדיור ביחס לתקופה מקבילה
 שיעור ההוצאה (ההכנסה) להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק
 שיעור הפרשה המצטברת להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור וללא נגזרים)

כללי

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

המדיניות מתבססת על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי, בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה.

תפיסה זו משקפת היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים.

מודלים של דירוג סיכונים אשראי משמשים את הבנקים בקבוצה הן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים והן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול. המלצות האשראי הנגזרות מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק הנסמכים על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, מגלמים את תיאבון הסיכון המידתי של הקבוצה בתחום האשראי הצרכני.

הבנק מתמקד באשראי קמעונאי, המאופיין ברמת פיזור גבוהה וברמת סיכון נמוכה. בהתייחס לעובדה שחברת הבת מסד עוסקת אף היא בתחום האשראי, הבנק פועל בראיה קבוצתית ופועל ליישם מתכונת עבודה סדורה וקבוצתית המגדירה, בין היתר, מתכונת מיקוד עסקי לכל סוג אוכלוסייה בקבוצה. אוכלוסיית היעד הינה בעיקר אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים, הזקוקה למימון בתחום הצרכני, והינה בעלת כושר החזר לאשראי, בין היתר, אוכלוסיות ייעודיות בעלות קשר משותף בחתך ארצי (כגון מורים, עובדי משרד הביטחון וכו') בעלי יכולת החזר או כנגד ביטחונות הניתנים למימוש.

הלוואות לאוכלוסיית המורים הינן הלוואות המשולמות בעיקר באמצעות ניכוי ישיר מהשכר. מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בסניפי אוצר החייל הינם שכירים וחלק ניכר מהם עובדים לשעבר במערכת הביטחון. חלק מההלוואות לעובדי משרד הביטחון הניתנות במסגרת מכרזים שונים, משקפות היוון זכויות לתקופות ביניים ומאופיינות בסכומים גדולים יחסית ולתקופות ארוכות. בנוסף, במסגרת תנאי המכרז נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום במצב כשלי אשראי ובכך פחת סיכון האשראי הניתן לעובדי משרד הביטחון במסגרת זו, למינימום. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הבטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעליים מנוכים מן השכר ישירות. כ-77% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי ש"ח.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	31 במרס	31 בדצמבר	31 במרס		
2018	2018	2018	2018	2019	
ב-%		במיליוני ש"ח			
(0.9)	1.4	5,136	5,016	5,088	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
2.2	7.0	15,646	14,935	15,986	הלוואות אחרות
1.4	5.6	20,782	19,951	21,074	סך כל סיכון האשראי המאזני
1.3	1.1	4,147	4,156	4,200	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
(0.3)	4.9	6,658	6,328	6,636	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
(11.7)	49.7	1,542	909	1,361	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
(1.2)	7.1	12,347	11,393	12,197	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
0.4	6.1	33,129	31,344	33,271	סך כל סיכון האשראי הכולל
5.8	9.3	20,228	19,568	21,394	ממוצע היקף האשראי, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	31 במרס	31 בדצמבר	31 במרס		
2018	2018	2018	2018	2019	
ב-%		במיליוני ש"ח			
8.4	18.4	95	87	103	סיכון אשראי פגום
1.4	5.2	280	270	284	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
0.4	6.1	32,754	30,987	32,884	סיכון אשראי לא בעייתי
0.4	6.1	33,129	31,344	33,271	סך כל סיכון האשראי
(3.3)	(32.6)	30	43	29	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
8.4	23.3	83	73	90	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
		0.30%	0.26%	0.36%	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל לפי התפלגות ההכנסה הקבועה בחשבון

31 במרס 2019				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
158	347	27	320	ללא הכנסה קבועה
2,558	5,033	584	4,449	עד 10
3,423	6,251	1,392	4,859	מ-10 עד 20
6,058	9,443	3,773	5,671	מעל 20
12,197	21,074	5,776	15,299	סך הכל

31 במרס 2018				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
202	411	39	372	ללא הכנסה קבועה
2,255	4,522	471	4,051	עד 10
3,421	5,977	1,247	4,730	מ-10 עד 20
5,515	9,041	3,767	5,275	מעל 20
11,393	19,951	5,524	14,428	סך הכל

31 בדצמבר 2018				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
169	341	28	313	ללא הכנסה קבועה
2,462	4,731	522	4,209	עד 10
3,478	6,158	1,271	4,886	מ-10 עד 20
6,238	9,552	3,738	5,816	מעל 20
12,347	20,782	5,559	15,224	סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדיווח לפיקוח 836 (הכוללת משכורת בפועל בחישוב ממוצע של 12 חודשים אחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים).

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

התפלגות לפי התקופה הממוצעת שנתורה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

סיכון אשראי מאזני			תקופה לפירעון
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	
		במיליוני ש"ח	עד שנה
5,678	5,571	5,297	משנה ועד שלוש שנים
2,974	2,866	2,997	משלוש שנים ועד חמש שנים
4,457	4,310	4,579	מחמש שנים ועד שבע שנים
2,761	2,479	2,827	מעל שבע שנים
4,912	4,725	5,374	סך הכל
20,782	19,951	21,074	

התפלגות לפי גודל האשראי של הלווה*

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2018			31 במרס 2019			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			באלפי ש"ח
869	608	261	896	641	255	863	609	254	עד 10
1,203	815	388	1,180	787	393	1,153	768	385	מ-10 עד 20
2,957	1,862	1,095	2,754	1,662	1,092	2,842	1,748	1,094	מ-20 עד 40
6,093	3,136	2,957	5,664	2,771	2,893	5,906	2,929	2,977	מ-40 עד 80
8,727	3,083	5,644	8,146	2,769	5,377	8,563	2,894	5,669	מ-80 עד 150
8,632	2,157	6,475	8,229	2,060	6,169	8,621	2,081	6,540	מ-150 עד 300
4,648	686	3,962	4,475	703	3,772	5,323	1,168	4,155	מעל 300
33,129	12,347	20,782	31,344	11,393	19,951	33,271	12,197	21,074	סך הכל

* הגדרת לווה - בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.
** סיכון אשראי כולל - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות דיור.

התפלגות לפי סוג ומידת החשיפה לגידול משמעותי בתשלומים

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2018			31 במרס 2019			סוג האשראי
סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			עו"ש
1,787			1,678			1,739			קרטיסי אשראי
3,349			3,338			3,349			אשראי ברבית משתנה
15,068			14,322			15,272			אשראי ברבית קבועה
578			613			714			סך הכל
20,782			19,951			21,074			

בטחונות

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2018			31 במרס 2019			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			סך אשראי המגובה בבטחונות*
5,440	1,381	4,059	4,630	828	3,802	5,402	1,199	4,203	
4,465	1,141	3,324	3,601	576	3,025	4,441	957	3,484	בטחונות לא נזילים
975	240	735	1,029	252	777	961	242	719	בטחונות נזילים

*מזה:

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי ללקוחות פרטיים

חיתום האשראי הצרכני מבוצע בהתחשב בפרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכוני אשראי. תפיסה זו משתקפת היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות, וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנקים בקבוצה מציעים אשראי ללקוחותיהם על בסיס ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. בתהליך החיתום נבחנים מספר קריטריונים אשר מהווים כלי תומך החלטה, בין היתר, אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצורכי הלקוח. תהליך זה מושתת על ערכי הוגנות ושקיפות כלפי הלקוח.

ב. אופן פיקוח ומעקב על מאפייני הסיכון

הבנקים בקבוצה בעלי התמחות ומיומנות גבוהה בתחום האשראי קמעונאי מתוקף ניסיונם רב השנים באשראי למשקי הבית. הקבוצה מכשירה את עובדיה ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי ובעלת מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או בעלי מאפיינים של תסמינים שליליים. הקבוצה מגדרת את עצמה בנטילת סיכוני אשראי, בין היתר, באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקורות בנושא האשראי הצרכני מבוצעות באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקורות המבוצעות על ידי הקו הראשון: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני קיימות מגוון בקורות, כאשר עיקרן נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבונות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים לנבוע מירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. בנוסף, הבנק משתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקורות לניטור סיכוני אשראי צרכני, לרבות פעילות קווי ההגנה הראשון והשני לניטור סיכון זה.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

על רקע הסיכון בו פועלת המערכת הבנקאית הישראלית בתחום האשראי לבינוי ונדל"ן וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי למגורים, הוראות המפקח על הבנקים, והתקנות הממשלתיות, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מידתיות וזהירות זו באות לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, בחינת כשלים זהירה בליווי פרויקטים לבניה, ובחינת שיעור ההון העצמי והמכירות המוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככול הניתן את הסיכונים. כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הנדל"ן והבינוי, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה ביעוד למניב, וכן אשראי לנדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה ומתמקד בקבוצות הבונות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום. הבנק מקיים מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, דיון תקופתי בכל תיקי האשראי, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט על בסיס חודשי ומצמצם חשיפות בהתאם. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש באמצעות כלים לחישוב תשואה.

הפרמטרים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לנדל"ן הינם בעיקר שיעור המימון (Loan To Value), יחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה על פי הערכת שווי עדכנית וקיום מקורות יציבים לפרעון האשראי. בחינת הסיכונים בתיק הבינוי מבוצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר	31 במרס		
	2018	2019	
			במיליוני ש"ח
			סיכון אשראי כולל⁽¹⁾
			נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
			מזה: קרקע גולמית
1,846	1,516	2,002	נדל"ן בתהליכי בניה
4,484	5,156	4,527	נדל"ן שבנייתו הושלמה
4,253	4,179	4,332	אחר ⁽²⁾
4,964	4,873	5,075	
15,547	15,724	15,936	סך הכל

(1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 5,201 מיליון ש"ח, אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 503 מיליון ש"ח ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 5,157 מיליון ש"ח (31.3.18 - 5,282 מיליון ש"ח, 420 מיליון ש"ח ו-5,149 מיליון ש"ח, בהתאמה, 31.12.18 - 5,638 מיליון ש"ח, 430 מיליון ש"ח ו-4,515 מיליון ש"ח, בהתאמה).

(2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, או לוויים ששווי הנכס שלהם למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עיסקאות הוניות בתאגידים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות.

התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני.

ליום 31 במרס 2019, סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוז' מאזני, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב-703 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,425 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2018 ו-708 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018.

סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתיד להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם סיכון רבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תגודתיות.

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק באמצעים, הכוללים גם את הערך בסיכון (VAR) וגם הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests, כלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

החשיפה ברבית

סיכון הרבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית, המשפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. צורתיו העיקריות של סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון אופציות. סיכון הרבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הרבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הרבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הרבית בתיק הבנקאי. נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הרבית בהתאם להוראות.

להלן תיאור רגישות הון הקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הרבית - השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של עלייה מקבילה של 1% בעקום הרבית:

% החשיפה בפועל		
31 בדצמבר 2018	31 במרס 2019	
0.06	0.57	מט"י לא צמוד
(1.73)	(2.09)	מט"י צמוד מדד
(0.46)	(0.42)	מט"ח וצמוד מט"ח

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים ברבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הרבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

להלן פריטים על השפעת שינויים ברבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הרבית):

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2018			31 במרס 2019			
סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
6,439	(138)	6,577	5,812	66	5,746	7,212	(41)	7,253	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
5,826	(1,064)	6,890	5,301	(617)	5,918	7,026	129	6,897	מזה: תיק בנקאי

(1) פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14' לדוחות הכספיים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2018			31 במרס 2019			
סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
									שינויים מקבילים
(106)	(25)	(81)	40	(32)	72	(111)	(21)	(90)	עלייה במקביל של 1%
(98)	(15)	(83)	50	(32)	82	(110)	(19)	(91)	מזה: תיק בנקאי
130	21	109	61	28	33	132	12	120	ירידה במקביל של 1%
124	14	110	46	26	20	131	8	123	מזה: תיק בנקאי
									שינויים לא מקבילים
(189)	1	(190)	(129)	3	(132)	(219)	14	(233)	התללה ⁽²⁾
141	(11)	152	160	(12)	172	165	13	152	השטחה ⁽³⁾
40	(17)	57	153	(23)	176	96	3	93	עליית רבית בטווח הקצר
(30)	5	(35)	(65)	21	(86)	(80)	28	(108)	ירידת רבית בטווח הקצר

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מרבית⁽⁶⁾

31 בדצמבר 2018			31 במרס 2018			31 במרס 2019			
סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
									שינויים מקבילים
300	10	290	303	6	297	304	11	293	עלייה במקביל של 1%
288	-	288	296	1	295	292	-	292	מזה: תיק בנקאי
(555)	(10)	(545)	(513)	(6)	(507)	(568)	(11)	(557)	ירידה במקביל של 1%
(543)	-	(543)	(507)	(1)	(506)	(557)	-	(557)	מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש).

(2) התללה - ירידה ברבית בטווח הקצר ועליה ברבית בטווח הארוך.

(3) השטחה - עליה ברבית בטווח הקצר וירידה ברבית בטווח הארוך.

(4) לאחר השפעות מקדזות.

(5) בתרחישי ירידת רבית במגזר צמוד המדד נלקחת בחישוב סביבת רבית שלילית.

(6) בתרחישי ירידת רבית המשקפים רבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על הכנסות נטו מרבית, בהתאם להנחות שונות.

החשיפה בבסיס

החשיפה בבסיס בפועל

להלן תיאור חשיפת ההון הפנוי, ברמת הקבוצה (במיליוני ש"ח):

% מההון הפנוי		חשיפת ההון הפנוי		
ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 במרס 2019	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 במרס 2019	
87	76	5,504	4,946	מט"ל לא צמוד
16	26	1,045	1,640	מט"ל צמוד מדד
(3)	(2)	(199)	(97)	מט"ח וצמוד מט"ח

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוכה.

עיקר הפעילות בנגזרים הינה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים. להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 31 במרס 2019 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי בשער החליפין		דולר	אירו
ירידה של 5%	4	6	
ירידה של 10%	14	12	
עלייה של 5%	-	4	
עלייה של 10%	4	13	

הערות:

- (1) השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- (2) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (3) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (4) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פועל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים, כגון הלוואות, משכנתאות ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות פורוורד מדד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק אינו חשוף בפעילות הפורוורדים שלו לסיכונים מדד מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 31 במרס 2019 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי במדד	
ירידה של 3%	(67)
עלייה של 3%	51

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

להלן ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים (ערך נקוב במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 במרס 2019			
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	
3,209	-	3,209	3,136	-	3,136	עסקאות גידור: חוזי רבית
25,901	25,001	900	22,442	21,405	1,037	עסקאות אחרות: חוזי רבית
60,101	51,250	8,851	62,745	49,081	13,664	חוזי מטבע חוץ
45,327	45,290	37	38,134	38,134	-	חוזים בגין מניות, מדדי מניות, סחורות ואחרים
134,538	121,541	12,997	126,457	108,620	17,837	סך הכל מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2019 עמד על 132%, בהשוואה ל-122% בשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018. יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 100%. למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראה באור 8 לדוחות הכספיים.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 31 במרס 2019 ב-44.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-42.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-31.9 מיליארד ש"ח, וכ-12.8 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל. יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 31 במרס 2019, עומד על 133.6%, בהשוואה ל-132.5% ב-31 בדצמבר 2018. ביום 31 במרס 2019 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-119.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-116.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגדרי לקוחות, ובמטבעות שונים. לבנק מקורות במח"מ חוזי קצר-בינוני, אשר הבנק צופה כי יוחזקו לאורך זמן. השימושים הינם הן לטווח קצר והן לטווח בינוני-ארוך. ככלל, חשיפות המטבע של הבנק במגזר המט"ח הינן נמוכות (ראה פרק סיכון שוק). חשיפת המדד של קבוצת הבנק ליום 31 במרס 2019 הסתכמה ב-1,640 מיליון ש"ח.

יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות:

ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח		
2,017	2,462	1
1,758	2,366	2
1,672	2,282	3

סיכונים אחרים

למידע אודות סיכונים אחרים, בין היתר, הסיכונים התפעוליים ואופן ניהולם (ובכלל זה המשכיות עסקית, אבטחת מידע ואירועי סייבר), סיכון ציות, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור (ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות - Cross Border), סיכון מימון, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגיה - ראה פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2018 ודוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

דיון בגורמי סיכון

- לדיון בגורמי הסיכון ראה פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2018.
- לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון במהלך הרבעון הראשון של שנת 2019 לעומת הטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2018, למעט:
 - סיכון סייבר ואבטחת מידע - סיכון זה הינו חלק מהסיכון התפעולי. עם זאת, ברבעון זה הוצג בנפרד מהסיכון התפעולי והוערך גם הוא ברמה "בינונית", לאור חשיבותו וריבוי אירועים בארץ ובעולם בכלל ובמערכת הפיננסית בפרט וכן, לאור המשך הרחבת פעילות הדיגיטל.
 - הערכת סיכון יחסי עבודה הופחתה לרמה "בינונית" והסיכון מוצג כחלק מהסיכון התפעולי, לאור שיפור ביחסי העבודה.

מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים

כללי

האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק. סקירה של התחומים המהותיים שלדעת הנהלת הבנק בהם קיימת מדיניות חשבונאית קריטית, מפורטת בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2018 ולא חל בה שינוי.

בקורות ונהלים

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש ספטמבר 2008, הבנק מקיים בקורות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי, שיושם לראשונה בדוח הכספי, לשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 2008. ההוראות, שעניינן אחריות הנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם - The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר על ידי ה-PCAOB.

לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, בנושא הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי. הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 במרס 2019 את אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו. במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 במרס 2019 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק, למעט התאמת בקורות בקשר עם מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק.

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

אירית איזקסון
יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 28 במאי 2019
כ"ג באייר, תשע"ט

אני, סמדר ברבר-צדיק, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2019 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח אינו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר ששפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לראיה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

סמדר ברבר - צדיק
מנהל כללי

28 במאי 2019

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, נחמן ניצן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2019 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרום מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

נחמן ניצן
סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

28 במאי 2019